

WIELISŁAWA OSMĄSKA-FURMANEK¹, BOŻENA SOLECKA²

Systemowe wspomaganie szkół w rozwoju

Systemic Support for Schools in Development

¹ Doktor habilitowany, profesor UZ, Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Pedagogiki Psychologii i Socjologii, Zakład Mediów i Technologii Informatycznych, Polska

² Magister, doktorantka, Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Pedagogiki Psychologii i Socjologii, Zakład Mediów i Technologii Informatycznych, Polska

Streszczenie

Tematem artykułu jest określenie roli, jaką odgrywa Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w procesie wspomagania szkół w rozwoju. Podejmowane działania służą współpracy różnych środowisk, instytucji, organizacji krajowych i międzynarodowych działających na rzecz rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży.

Słowa kluczowe: szkoła, kształcenie, edukacja, rozwój, nauczyciele

Abstract

The subject of the article is to define the role of the Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) in the process of supporting schools in development. The undertaken activities are aimed at cooperation between various environments, national institutions and international organizations working for the educational development of children and youth.

Keywords: digitization, education, new technologies, school development, teachers

Wstęp

Kompetencje nauczycieli są czynnikiem mającym znaczny wpływ na efektywność, jakość i atrakcyjność procesu edukacyjnego. Wiedza, którą pedagogzy zdobyli na studiach, jest ustawicznie uzupełniana i poszerzana poprzez uczestnictwo w różnych formach doskonalenia zawodowego, takich jak konferencje, seminaria, warsztaty i kursy. Sami nauczyciele potwierdzają fakt, że podejmowane działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji nie gwarantują wzrostu efektywności nauczania dzieci i młodzieży. Sugerują potrzebę zarządzania wiedzą pozwalającego na skuteczne inicjowanie i wdrażanie zmian służących rozwojowi szkoły (Hajdukiewicz, Wysocka, 2015, s. 5–10).

Polska oświata potrzebuje modernizacji dotychczasowego systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli. Prace w tym zakresie podjęło Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w Warszawie – publiczna placówka doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym prowadzona przez Ministra Edukacji Narodowej. ORE powstał w 2010 r. w wyniku połączenia Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej na podstawie zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej (zarządzenie nr 19 MEN). Kolejno w 2016 r. nastąpiło włączenie Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEŻiU) do ORE (Zarządzenie nr 30 MEN). Funkcjonowanie Ośrodka reguluje ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 2015, poz. 2156, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. 2014, poz. 1041, z późn. zm.).

Celem niniejszego artykułu jest opis podejmowanych przez ORE działań zmierzających do stworzenia systemu kompleksowego wspomagania, który odpowie na rzeczywiste potrzeby szkoły i zapewni jej skuteczną pomoc, natomiast nauczycielom pozwoli podnosić kompetencje zawodowe i rozwijać swój warsztat pracy.

Cele i zadania ORE

Ideą Ośrodka jest podejmowanie i realizacja działań na rzecz doskonalenia systemu oświaty i podnoszenia jakości edukacji zgodnie z polityką oświatową państwa. Realizowane zadania dotyczą kształcenia ogólnego i wychowania, kształcenia specjalnego, zawodowego oraz ustawicznego. Misją ORE jest (Zarządzenie nr 39 MEN, s. 2–4):

- wspieranie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, poradni specjalistycznych, bibliotek pedagogicznych w zakresie wynikającym z kierunków realizacji przez kuratorów oświaty polityki oświatowej państwa ustalanych przez MEN oraz wprowadzanych zmian w systemie oświaty,
- pomoc dla kadry kierowniczej oświaty, opracowywanie modeli i programów doskonalenia dyrektorów szkół i placówek w obszarze kształtowania ich kompetencji przywódczych,
- doskonalenie kadry systemu wspomagania szkół oraz placówek w tematyce kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- inicjowanie rozwiązań służących wypracowywaniu nowych metod, form pracy z uczniami oraz sprawdzaniu ich skuteczności w działaniu szkoły, a także nabywaniu przez przyszłych nauczycieli praktycznych umiejętności pedagogicznych,

- projektowanie, wdrażanie, promowanie innowacyjnych rozwiązań dotyczących kształcenia zawodowego i ustawicznego, w tym kształcenia na odległość oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- koordynowanie oraz marketing działań mających na celu podnoszenie jakości kształcenia zawodowego i ustawicznego, w szczególności poprzez prowadzenie dialogu z pracodawcami, inspirowanie pracodawców do włączania się w proces kształcenia zawodowego, w realizację praktycznej nauki zawodu,
- współpraca z partnerami krajowymi i zagranicznymi na rzecz rozwoju oraz promocji wychowania, kształcenia ogólnego, specjalnego, zawodowego i ustawicznego,
- prowadzenie prac służących doskonaleniu podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego oraz podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Podjęmowane działania służą współpracy różnych środowisk, instytucji i organizacji krajowych, a także międzynarodowych działających na rzecz rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży.

Aktywność w realizacji projektów

ORE jest wykonawcą licznych programów rządowych ukierunkowanych na rozwój środowiska edukacyjnego. W większości są one finansowane ze środków europejskich. Aktualnie Ośrodek realizuje następujące Projekty Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój – PO WER (ORE, 2018):

1. „Opracowanie instrumentów do prowadzenia diagnozy psychologiczno-pedagogicznej” jest projektem ukierunkowanym na podniesienie kompetencji pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych, placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych w procesie wspomagania szkół w obszarach związanych z kształceniem kompetencji kluczowych uczniów.

2. „Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych” obejmuje działania koncentrujące się na opracowaniu programów realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego dla poszczególnych typów szkół oraz przygotowaniu wzorcowych rozwiązań organizacyjnych dla funkcjonowania wewnątrzszkolnych systemów doradztwa.

3. „Partnerstwo na rzecz kształcenia zawodowego” ma na celu dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy poprzez zaangażowanie przedstawicieli pracodawców do prac w branżowych zespołach partnerów społecznych reprezentatywnych dla poszczególnych zawodów.

4. **„Wsparcie kadry jednostek samorządu terytorialnego (JST) w zarządzaniu oświatą ukierunkowanym na rozwój szkół i kompetencji kluczowych uczniów” jest projektem skupiającym się na podniesieniu kompetencji przedstawicieli JST w zakresie zarządzania oświatą ukierunkowanego na kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na**

rynku pracy. Realizacja zadań programowych projektu odbywa się w partnerstwie ze Związkiem Miast Polskich.

5. „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty” skupia się na wypracowaniu ramowych programów szkoleń oraz doradztwa dla kadry kierowniczej szkół i kadry organów nadzoru pedagogicznego w obszarze tworzenia warunków niezbędnych do efektywnego kształcenia kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy.

6. **„Nowoczesne programy nauczania i scenariusze zajęć. Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”, w ramach którego nauczyciele są zachęcani do wykorzystywania nowoczesnych treści, narzędzi i zasobów wspierających proces kształcenia ogólnego w kształtowaniu kluczowych kompetencji uczniów, które są niezbędne do poruszania się na rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języków obcych), nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia.**

7. „Przygotowanie trenerów do realizacji szkoleń z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego” ma na celu przygotowanie kadry trenerów, którzy mogą poprowadzić szkolenia dla osób realizujących zadania w temacie doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach na wszystkich etapach edukacyjnych.

8. „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego” ma na uwadze zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu przedmiotowym, rozwijanie kompetencji cyfrowych, indywidualizację procesu dydaktycznego, wdrażanie pracy zespołowej.

9. „Wspieranie tworzenia szkół ćwiczeń” koncentruje się na przygotowaniu założeń prawno-organizacyjnych i finansowych szkół ćwiczeń. Także ma na celu zaproponowanie przykładowych form i metod pracy umożliwiających utworzenie oraz prowadzenie szkoły jako szkoły ćwiczeń stanowiącej uzupełnienie systemu doskonalenia nauczycieli, służącej praktycznym działaniom w podnoszeniu kompetencji nauczycieli i kandydatów do zawodu nauczycielskiego.

10. „Uczeń ze specjalnymi potrzebami – opracowanie modelu szkolenia i doradztwa” obejmuje działania skierowane na poprawę funkcjonowania i zwiększenie wykorzystania systemu wspomagania szkół w rozwoju. W ramach projektu opracowany zostanie model nowych rozwiązań prawnych, organizacyjnych i merytorycznych, które przyczynią się do podniesienia efektywności kształcenia i wychowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE).

Wartość dodaną prowadzonych przez Ośrodek inicjatyw stanowią materiały pomocnicze, metodyczne udostępnione dla nauczycieli na stronie WWW ORE. Zasoby te są opublikowane oraz rozpowszechniane na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekomercyjne (CC-BY-NC). Należą do nich m.in.: materiały szkoły ćwiczeń, bank dobrych praktyk w obszarze wspomaganie szkół w rozwoju, opisy działań innowacyjnych oraz programy nauczania.

Podsumowanie

Działania podejmowane przez ORE dają szkołom, placówkom edukacyjnym możliwość tworzenia społeczności uczącej się poprzez wzajemną wymianę doświadczeń, dzielenie się dobrymi praktykami oraz wsparcie ekspertów.

Proponowane przez ORE systemowe wspomaganie szkół w rozwoju wpisuje się w pedeutologiczną koncepcję przygotowania zawodowego nauczycieli oraz koncepcję nauczyciela twórczego ustawicznie kształtującego swoją osobowość zawodową. Przedsięwzięcia mają na celu tworzenie nowych rozwiązań będących odpowiedzią na indywidualne potrzeby każdej placówki uczestniczącej w procesie wspierania.

Literatura

- Hajdukiewicz, M., Wysocka, J. (red.) (2015). *Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomagania*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji. Pobrane z: http://www.poradnia3.krakow.pl/downloads/wspomaganie/nauczyciel_w_szkole_uczacej_sie.pdf (20.06.2018).
- ORE. Pobrane z: www.ore.edu.pl (20.06.2018).
- Zarządzenie nr 19 Ministra Edukacji Narodowej z 10.12.2009 w sprawie połączenia Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie i Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie w Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie. Pobrane z: https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2018/01/zarzadzenie_men_o_polaczeniu-wersja_edytowalna.pdf (20.06.2018).
- Zarządzenie nr 30 Ministra Edukacji Narodowej z 28.06.2016 w sprawie włączenia Krajowego Ośrodka Wsparcia Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Warszawie do Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie. Pobrane z: https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2018/01/zarzadzenie_men_w_sprawie_wlaczania_koweziu_do_ore_28_czerwca_2016.pdf (20.06.2018).
- Zarządzenie nr 39 Ministra Edukacji Narodowej z 29.07.2016 w sprawie nadania statutu Ośrodkowi Rozwoju Edukacji w Warszawie. Pobrane z: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2018/01/statut-osrodka-rozwoju-edukacji-w-warszawie.pdf> (20.06.2018).